

κατέλθη τῆς περιωπῆς, εἰς ἣν τὸν εἶχεν ἀνυψώσει ἡ πατρικὴ δόξα καὶ ἡ ἐθνικὴ συνειδήσις.

Δύναται τις νὰ εἶπῃ ὅτι τὸ ὄνομα Κανάρης, τὸ ἐγκλειῖον τὰς ὠραιότερας σελίδας τῆς νεωτέρας ἱστορίας, ἔφερεν ὑπερφάνως καὶ παραδίδει ἀνεπίληπτον πρὸς τὰ τέκνα αὐτοῦ, τὰ ὅποια ἐμόχθησε νὰ ἀναδείξῃ ἄξια τῆς ἀληθῶς μεγάλης καὶ ἐπιζήλου αὐτῆς κληρονομίας.

ΑΣΤΥΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΕΣ

Ἐῤυσχάσατε· δὲν πρόκειται περὶ ἀναγραφῆς οὔτε διορισμῶν οὔτε μεταθέσεων· περὶ αὐτῶν φροντίζουν, μὲ τὸ παραπάνω, ἄλλοι συνάδελφοί μου, οἱ θηρευτικώτατοι ρεπόρτερ τῶν ἐφημερίδων τῶν ὁποίων τὴν ἰχνηλατοῦσαν ὕσφρησιν οὐδὲν διαφεύγει· ἡ actualité, περὶ τῆς ὁποίας θὰ σᾶς ὁμιλήσω ἐγώ, εἶναι ὀλίγον τι παλαιά, μόνον δύο χιλιάδων διακοσίων καὶ τόσων ἐτῶν, οἱ δ' ἀστυνόμοι καὶ οἱ ἀστυφύλακές μου εἶναι μὲν τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ τῶν ἀρχαίων.

Ἐν πρώτοις ὀνομάζοντο ἀστύνομοι καὶ ἐκεῖνοι, δὲν διορίζοντο ὅμως ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν, ἀλλ' ἐξελέγοντο διὰ κλήρου ἐκ τῶν πολιτῶν, καὶ ἦσαν δέκα: πέντε διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ πέντε διὰ τὸν Πειραιᾶ. Κύριον μέλημά των ἦτο ἡ καθαρότης τῆς πόλεως, εἶχον δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς των τοὺς λεγομένους κ ο π ρ ο λ ό γ ο υ ς, τοὺς ὁδοκαθαριστάς, ὅπως τοὺς ὀνομάζομεν ἡμεῖς ἐπὶ τὸ εὐφημότερον. Ἐφρόντιζον καὶ περὶ τῆς τάξεως ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ταῖς πλατείαις καὶ τῆς εὐπρεπείας τῶν ἡθῶν καὶ διὰ τοῦτο ἐπέβλεπον ὅσους ὑπώπτευσον ὅτι εἶχον τὴν διάθεσιν νὰ ἐνοχλήσουν καὶ τὴν μὲν καὶ τὴν δὲ, τὰς αὐλητρίδας, τὰς κιθαριστρίδας, τοὺς γελωτοποιούς.

Σπουδαιότατον ἔργον αὐτῶν ἦτο καὶ ἡ ἐποπτεία τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ὑδραγωγείων· ἡ λειψυδρία τῶν Ἀθηνῶν, ἣτις ἔχει πολὺ παλαιότεραν τὴν καταγωγὴν ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα, — τὸ κακόν, βλέπετε, ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἐνωρίτερα ἀπὸ τὸ καλόν, — ἠνάγκασε τὸν Σόλωνα νὰ νομοθετήσῃ ὅτι εἰς οὐδένα ἐπετρέπετο νὰ προμηθευθῇ νερὸν ἐκ δημοσίας κρήνης ἀπεχούσης πεντακῶσια βήματα ἀπὸ τὴν κατοικίαν του, καὶ ὅτι μόνον 40 λίτρας νεροῦ ἐπετρέπετο ν' ἀντλήσῃ τις ἀπὸ τὸ φρέαρ τοῦ γείτονός του. Ἄλλ' ἡ κλοπὴ τοῦ ὕδατος δὲν εἶναι ἐφευρέσις τῶν νεωτέρων Ἀθηναίων· ὁ Πλούταρχος διηγεῖται περὶ τοῦ Θεμιστοκλέους ὅτι ὡς κ ρ η ν ο φύ λ α ξ ἔτιμωρησε διὰ προστίμου πολλοὺς ἀφαιρέσαντας παρανόμως νερὸν ἐκ τῶν ὑδραγωγείων, καὶ ὅτι ἐκ τῶν χρημάτων ἐκείνων κατεσκευάσθη χαλκοῦν ἄγαλμα ὑδροφόρου κόρης.

Ἰσάριθμοι πρὸς τοὺς ἀστυνόμους ἦσαν οἱ ἀγορανόμοι, ἀσκοῦντες ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς καὶ ἐξομαλύνοντες τὰς ἐκ τῆς ληψοδοσίας διαφορὰς. Οὗτοι εἰσέπραττον καὶ φόρον τινὰ ἐξ ὄλων τῶν πρὸς πώλησιν ἐκτεθειμένων πραγμάτων, εἴτε ἐγχώρια ἦσαν εἴτε ἐπέισακτα· φαίνεται ὅμως ὅτι ἦσαν ἀβρότεροι τῶν σημερινῶν ὑπαλλήλων τοῦ δημοτικοῦ φόρου καὶ δὲν κατέβαλλον ἰδιαιτέραν φροντίδα ν' ἀποσπῶσι τὸ χρῆμα τῶν ἀνθρώπων εἰ δυνατόν μετὰ τοῦ δέρματός των.

Καὶ ἐν τούτοις εἶχον τόσην ἐργασίαν! Ὁ δόλος τῶν ἀρχαίων μικροπωλητῶν ἦτο παροιμιώδης. Εἰς τὴν ἀνάμιξιν τοῦ κρασιοῦ με νερόν, εἰς τὴν νόθευσιν τῶν ἐμπορευμάτων καὶ ὠνίων ἦσαν ἀριστοτέχναι· ἀπαρμίλλοι ἦσαν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν χρῆσιν ἐλλιπῶν μέτρων καὶ σταθμῶν. Καὶ τὸ πλῆθος τῶν πωλητῶν τὸ συρρέον εἰς τὰς Ἀθήνας πανταχόθεν ἦτο τόσον πολὺ!...

Μέρη τινὰ τῆς ἀγορᾶς ἀπήθουν ἰδιαιτέρον ἐλεγχον. Ἡ πώλησις τῶν ἰχθύων, παραδείγματός χάριν —διότι ἡ συνήθεια τῶν ψαριῶν νὰ βρωμοῦν ὅταν δὲν εἶναι φρέσκα εἶναι ἀρχαία—δὲν ἐπερέπετο ν' ἀρχίσῃ πρὸ ὠριμένης ὥρας, ἀνηγγέλλετο δὲ δι' ἰσχυρᾶς κωδωνοκρουσίας. Ὁ Στράβων διηγεῖται σχετικῶς πρὸς τὴν κωδωνοκρουσίαν ταύτην, τὸ ἐξῆς νόστιμον ἀνέκδοτον. Κιθαριστὴς τις ἔπαιζε τὸ ὄργανόν του εἰς τὴν ἀγοράν, τὸ δὲ πλῆθος πυκνὸν συναθροισθὲν περίεξ ἤκροᾶτο αὐτοῦ μετ' ἄκρας προσοχῆς· αἴφνης ἤχησεν ὁ κώδων· πάντες δέ, ὡς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἑλατηρίου κινηθέντες, ὤρμησαν εἰς τὸ ἰχθυοπωλεῖον. Μόνον εἰς κωφὸς ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν του, ὁ δὲ μουσικὸς προχωρήσας πρὸς αὐτὸν τῷ εἶπε:

—Φίλε μου, σ' εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὴν τιμὴν ποῦ μοῦ κάνεις· οἱ ἄλλοι μῶλις ἄκουσαν τὴν καμπάνα, καὶ ταῖοψαν λάσπη.

—Τί λέγεις; ἀπήντησεν ὁ κωφός, ἐκτύπησεν ἡ καμπάνα; νᾶχης καλὸ, ποῦ μοῦ τῶπες; καὶ ὀρᾶ πρὸς ἀγοράν ἰχθύων, ἀφήσας τὸν κιθαριστὴν ἐνεόν.

Οἱ ἀγορανόμοι ἐφρόντιζον ἀπὸ κοινου με τοὺς ἀστυνόμους περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ἀγορᾶς ἐν καλῇ καταστάσει. Ἐνράτουν δὲ μάστιγα, τὴν ὁποίαν μόνον διὰ τὴν εὐτελεῆ σάρκα τῶν δούλων ἢ τῶν ἀλλοδαπῆς προελεύσεως ξένων ἔθετον εἰς ἐνέργειαν· οἱ Ἀθηναῖοι πολῖται διὰ τὰ ἐλατρᾶ μὲν πταίσματα ὑπεβάλλοντο εἰς πρόστιμον, διὰ βαρυτέρας δὲ παραβάσεις τοῦ νόμου ἤγοντο εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἐδικάζοντο.

Τὰ μέτρα καὶ σταθμὰ ἐπεθεωροῦντο ἀπὸ ἰδιαιτέρους ὑπαλλήλους, τοὺς μετρονόμους, ἐκ τῶν ὁποίων πέντε μὲν ἦσαν ἐν Ἀθήναις, πέντε δὲ ἐν Πειραιεῖ. Οὗτοι διετήρουν, πρὸς ἐλεγχον, πρότυπα μέτρα καὶ σταθμὰ κατὰ τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ κατασκευασθῶσι καὶ νὰ ρυθμισθῶσι τὰ τῶν πωλητῶν. Κίθονα νομίσματα ἐκυκλοφόρουσαν πολὺ σπανίως, διότι ἡ παραχάραξις ἐτιμωρεῖτο πανταχοῦ σχεδὸν διὰ θανάτου.

Ἰδιαιτέροι ἐπιθεωρηταὶ ὑπῆρχον διὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ σίτου, τοῦ ὁποίου ἡ εἰσαγωγή ἐνεκα τοῦ λεπτογείου τοῦ ἀττικοῦ ἐδάφους, ἦτο σημαντικὴ. Δέκα σιτοφύλακες ἐπεστάτου εἰς τὴν ἀκριθὴ δόλωσιν τοῦ εἰσχυομένου σίτου καὶ τὴν εἴσπραξιν τοῦ δασμοῦ, καὶ ἐπέβλεπον τὴν τήρησιν τῆς διατιμῆσεως τοῦ ἀλεύρου καὶ τοῦ ἄρτου. Δὲν ἔλειπον δὲ καὶ τότε τεχνάσματα πρὸς τεχνητὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν τούτων. Ὁ ρήτωρ Λυσίας ἐμίμφετο πικρῶς τοὺς κερδοσκοποὺς ἐκείνους, οἵτινες ἐπενόουν καὶ διέδιδον

ὅτι τὰ σιτοφόρα πλοῖα ἢ ἐναυάγησαν εἰς τὸν Πόντον, ἢ ὅτι συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, ἢ ὅτι οἱ λιμένες ἀπεκλείσθησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων κτλ.

Γνωστὴ εἶναι ἡ οἰκτρά θέσις τῶν γυναικῶν ἐν Ἀθήναις, αἵτινες ἦσαν ἀπλαῖ μηχαναὶ πρὸς παιδοποιίαν καὶ τροφοὶ τῶν τέκνων καὶ ἐπιστάτριαι τοῦ οἴκου τοῦ αὐθέντου, ὅστις ὠνομάζετο σύζυγος. Ὁ εἰς τὰ σκιερὰ βάθη τοῦ γυναικωνίτου βίος των ἐνεῖχεν ὅλην τὴν ἀγίαν τῆς σκλαβιάς, τὴν ὁποίαν καὶ ὁ τῶν χανουμισῶν εἰς τοὺς κευθμῶνας τῶν χαρεμίων, ἀλλ' ἢ κάθειρξις τῶν Ἀθηναίων ἦτο ἔτι βαρυτέρα, διότι ἀφ' οὗ ὁ γυναικωνίτης ἦτο εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ οἴκου, καὶ ὁ οἶκος δ' ἄλλως δὲν εἶχε παράθυρα πρὸς τὸν δρόμον, δὲν ἠδύναντο κἀν ὡς αἱ Ὀθωμανίδες νὰ προσηλωσι πυρῶδῃ ἐκ περιεργείας βλέμματα εἰς τὰς ὄπας τῶν δρυίνων δικτυωτῶν καὶ νὰ παρακολουθῶσιν ἀθέατοι τὴν ἔξω κίνησιν τῆς ζωῆς!

Διὰ τὰς ἀτυχεῖς Ἀθηναίας, εἰς ἃς δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐξέλθωσι τῆς οἰκίας ἄνευ τῆς συνοδείας δούλου τινὸς ἢ θεραπαινίδος, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Διαδόχων ὠρίσθησαν ἰδιαιτέροι ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι, καλούμενοι γυναικονόμοι. Ἐφαίνετο τὸ ἔνδυμα κυρίας τινὸς πολὺ φιλάρεσκον; ἐκρίνοντο τὰ βλέμματά της πολὺ προκλητικὰ; τὸ βάδισμα αὐτῆς πολὺ ἀκκιστικόν; διὰ συνοπτικωτάτης διαδικασίας κατεδικάζετο εἰς χιλίων δραχμῶν πρόστιμον.

Οἱ διάφοροι οὗτοι ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι εἶχον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν χιλίους μέχρι δισχιλίων τοξότα: ἦσαν δὲ οὗτοι δημόσιοι δούλοι καὶ ὠνομάζοντο Σκύθαι, μολονότι οἱ πλείεσται αὐτῶν δὲν κατήγοντο ἐκ Σκυθίας· ἐστρατοπέδευον δὲ ὑπὸ σκιηρὰς εἰς τὸ μέσον της ἀγορᾶς καὶ βραδυτέρον ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἄλλ' ἢ ἡ στυχία καὶ ἀσφάλεια τῶν ὁδῶν δὲν ἦτο καὶ πολὺ ἐξαιρετο: Οἱ συχνοὶ κῶμοι, ἡ μετὰ βρασις τὴν νύκτα φαιδρῶν οἰνολήπτων ὁμίλων ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, ἐγέμιζον φωνῶν καὶ θορύβου τὰς ὁδοὺς. Ἀλλὰ καὶ τὰ ξυλκοπήματα δὲν ἔλειπον εἰς τὰς ἀγυιάς καὶ αἱ εἰσελάσεις εἰς ξένας οἰκίας δὲν ἦσαν τι σπάνιον, οὐδ' αἱ κλοπαί, μικραὶ καὶ μεγάλαι, δι' ἀνοξείως ὁπῶν εἰς τοὺς τοίχους. Ἰδιαιτέρον εἶδος κλεπτῶν ἦσαν οἱ ἐνεδρεύοντες τὴν νύκτα, ἀφαιροῦντες ἀπὸ τοὺς μεμονωμένους διαβάτας τὰ ἐνδύματα των καὶ ἀφίνοντες αὐτοὺς γυμνοὺς, ὑπὸ τὴν λάμπην τῶν ἀστέρων...

Γνωρίζουσιν ἄρα γε οἱ σημερινοὶ θαμῶνες τοῦ ἀστυνομικοῦ κρατητηρίου ὅτι εἰς τοὺς προπάτορας τούτους ὀφείλουσαν τὸ ὠραῖον ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἔχουν, καὶ ὅτι ἡ λέξις λωποδύτης ἀπὸ τὴν λώπην, φόρεμα, παραγομένη σημαίνει ρωμαϊκά ρουχογδύτης;

(1893)

ΑΡ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

Ἡ παραγγελία τῆς μαμᾶς

— Μαμὰ, ἔκαμα ὅπως μοῦ εἶπες· τὴν στιγμήν ποῦ ὁ Νίκος ἤρχισε νὰ μοῦ κάμνη κόρτε, τοῦδειξα τὰ δόντια...

— Λοιπὸν;

— Μοῦ εἶπε πῶς ποτέ του... δὲν εἶδε ὠραϊότερα.